C/2025/110

10.1.2025

**Avizul Comitetului Economic și Social European**

# Gestionarea deșeurilor radioactive: o perspectivă a societății civile

**(aviz din proprie inițiativă)**

**TEN/842**

(C/2025/110)

Raportoare: **Alena MASTANTUONO**

Coraportor: **Christophe QUAREZ**

| | |
|---|---|
| Consilieră | Meritxell MARTELL LAMOLLA (pentru raportoare) |
| Decizia Adunării Plenare | 31.5.2024 |
| Temei juridic | Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură |
| Secțiunea competentă | Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională |
| Data adoptării în secțiune | 26.9.2024 |
| Data adoptării în sesiunea plenară | 23.10.2024 |
| Sesiunea plenară nr. | 591 |
| Rezultatul votului (pentru/împotrivă/abțineri) | 172/6/0 |

## 1. Concluzii și recomandări

1.1. Directiva 2011/70/Euratom a Consiliului [1] (denumită în continuare „Directiva privind deșeurile radioactive”) privind gestionarea responsabilă și în condiții de siguranță a combustibilului uzat și a deșeurilor radioactive a reprezentat un pas înainte clar, deoarece a stabilit standarde minime pentru planificarea și gestionarea deșeurilor radioactive în toate statele membre ale UE. CESE salută faptul că toate statele membre au instituit programe naționale. Cu toate acestea, observă că aplicarea directivei variază de la un stat membru la altul, ceea ce duce la o lipsă de date comparabile și, în unele state membre, la o implicare scăzută a societății civile în gestionarea deșeurilor radioactive.

1.2. Întrucât generarea anuală de deșeuri radioactive va crește în următorul deceniu și ulterior, statele membre ar trebui să faciliteze, în toate domeniile gestionării deșeurilor radioactive, implicarea favorabilă incluziunii a societății civile, promovând deschiderea și transparența în raport cu aceasta – inclusiv cu comunitățile-gazdă actuale și cu comunitățile-gazdă potențial interesate. Fondurile disponibile ar trebui să fie utilizate pentru a spori capacitatea grupurilor societății civile, în special a comunităților locale situate în apropierea instalațiilor nucleare, de a se implica, în mod independent, în proiecte și studii menite să evalueze gradul de participare la gestionarea deșeurilor radioactive și practicile în materie de transparență din acest domeniu.

1.3. CESE solicită statelor membre să asigure monitorizarea și publicarea periodică a datelor privind starea mediului, a sănătății publice și a dezvoltării socioeconomice în zonele din jurul instalațiilor de gestionare a deșeurilor radioactive.

[1] Directiva 2011/70/Euratom a Consiliului din 19 iulie 2011 de instituire a unui cadru comunitar pentru gestionarea responsabilă și în condiții de siguranță a combustibilului uzat și a deșeurilor radioactive (JO L 199, 2.8.2011, p. 48).

1.4. CESE subliniază că există în continuare preocupări cu privire la lipsa, în majoritatea țărilor, a unor pași clar definiți în vederea depozitării definitive a combustibilului uzat și/sau a deșeurilor de activitate înaltă și cu privire la calendarul punerii în funcțiune a depozitelor, prevăzută pentru perioada 2050-2070 în majoritatea țărilor, iar în unele chiar mai târziu. Continuarea stocării deșeurilor de activitate înaltă timp de mai mult de un secol ar putea genera o creștere a riscurilor și costurilor și va reprezenta o povară pentru generațiile viitoare. CESE încurajează ferm statele membre să identifice și să pună în aplicare soluții de eliminare definitivă sau să participe la soluții comune, căutând întotdeauna posibilități de reciclare, astfel încât cantitățile de deșeuri care trebuie eliminate să fie minime, prin recurgerea la strategii de economie circulară. Pentru a nu lăsa această povară generațiilor viitoare și a asuma responsabilitatea situației, este necesar să se lanseze un dialog amplu și să se ia în considerare diferite perspective în cadrul proiectului de gestionare a deșeurilor radioactive.

1.5. Pentru a reduce cantitatea de deșeuri radioactive generate, ar trebui inițiată o amplă dezbatere publică privind avantajele și dezavantajele și disponibilitatea tehnologiilor tehnice de prelucrare relevante, cum ar fi recondiționarea sau transmutarea, pentru a permite societății civile să obțină o imagine cuprinzătoare și să înțeleagă toate argumentele pro și contra. Aceasta include, de asemenea, dialogul privind noile instalații care produc deșeuri radioactive.

1.6. Statele membre ar trebui să se asigure că evaluările costurilor corespunzătoare dezafectării și gestionării deșeurilor radioactive și a combustibilului uzat iau în considerare creșterea costurilor de-a lungul timpului și că finanțarea este suficientă pentru a acoperi costurile reale. CESE sugerează ca statele membre să recurgă în mai mare măsură la indicatorii-cheie de performanță (ICP) pentru monitorizarea și raportarea cu privire la progresele înregistrate în punerea în aplicare a directivei.

1.7. CESE îndeamnă statele membre să își asume pe deplin responsabilitățile, astfel încât sarcina prelucrării deșeurilor nucleare să nu revină generațiilor viitoare, indiferent de natura, durata de viață și nivelul de pericol al acestor deșeuri. Dezvoltarea unor soluții comune, inclusiv – dar fără a se limita la acestea – a depozitelor multinaționale de deșeuri radioactive, ar putea prezenta interes pentru unele state membre ale UE, în special pentru țările cu inventare de dimensiuni mici sau medii ale deșeurilor. CESE solicită statelor membre ale UE să analizeze modalitățile de punere în aplicare a unor astfel de soluții partajate pentru asigurarea depozitării preliminare și a depozitării definitive a deșeurilor.

1.8. CESE consideră că este esențial să se adopte o abordare integrată și interdisciplinară a cercetării și dezvoltării în materie de gestionare a deșeurilor radioactive. Pentru a asigura o mai bună înțelegere a așteptărilor, nevoilor și preocupărilor societății în ceea ce privește gestionarea deșeurilor radioactive și a răspunde în mod eficace la ele, Programul european comun privind gestionarea deșeurilor radioactive (EURAD) și Platforma tehnologică pentru implementarea depozitării geologice a deșeurilor radioactive (IGDTP) ar trebui să interacționeze cu platforma SHARE, care urmărește să integreze științele sociale și umaniste în cercetarea cu privire la radiațiile ionizante, și cu reprezentanți ai organizațiilor societății civile, cu scopul de a garanta incluziunea. În plus, resursele financiare ar trebui alocate în așa fel încât să se garanteze că organizațiile societății civile interesate de la nivel local și național sunt implicate în mod corespunzător în acest program.

1.9. CESE subliniază necesitatea de a sprijini în continuare educația și formarea profesioniștilor și a oamenilor de știință în domeniul gestionării deșeurilor radioactive. În plus, ar trebui dezvoltate și utilizate instrumente inovatoare, cum ar fi roboții controlați de software, pentru a îndeplini diverse sarcini de gestionare a deșeurilor radioactive, cu scopul de a îmbunătăți sănătatea și securitatea și de a-i proteja pe lucrători.

## 2. **Context general**

2.1. Toate statele membre ale UE produc deșeuri radioactive, fie în urma generării de energie electrică în centrale nucleare, fie în urma dezafectării instalațiilor nucleare sau a utilizării nelegate de energie a materialelor radioactive, cum ar fi aplicațiile medicale, de cercetare, industriale și agricole. Pentru a fi gestionate în condiții de siguranță, unele dintre aceste deșeuri trebuie să fie ținute sub control și izolate de ființele umane și de biosferă de-a lungul a mii de ani.

2.2. Statele membre ale UE utilizează diferite sisteme de clasificare a deșeurilor radioactive. Cu toate acestea, pentru a permite agregarea inventarelor la nivelul UE și a asigura comparabilitatea lor între diferitele state membre, a fost ales sistemul de clasificare care figurează în Ghidul general de securitate GSG-1 ([2]), elaborat de Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA). În general, deșeurile radioactive sunt clasificate în funcție de nivelul lor de radioactivitate în următoarele categorii:

— deșeuri de activitate înaltă, care pot consta în combustibilul uzat îndepărtat din reactoare sau pot rezulta din reprocesarea acestuia. Depozitarea lor definitivă trebuie să aibă loc în formațiuni geologice profunde și stabile, aflate la o adâncime de cel puțin câteva sute de metri;

([2]) Clasificarea deșeurilor radioactive, Standardele de securitate ale AIEA nr. GSG-1, 2009, Viena.

— deșeuri de activitate medie, care trebuie să fie depozitate definitiv la adâncimi cuprinse între câțiva zeci de metri și câteva sute de metri; și

— deșeuri de activitate joasă, care prezintă niveluri relativ scăzute de radioactivitate și pot fi depozitate definitiv în instalații construite aproape de suprafață. La nivel mondial, această categorie reprezintă 90 % din volumul total al deșeurilor radioactive, dar numai 1 % din radioactivitatea corespunzătoare lor.

Deșeurile de reactivitate joasă și foarte joasă reprezintă 90,7 % din volumul total al deșeurilor, deșeurile de activitate medie reprezintă 9,1 %, iar deșeurile de activitate înaltă reprezintă 0,2 %. Ultimele două categorii reprezintă peste 90 % din radioactivitatea totală ([3]). S-au înregistrat progrese în ceea ce privește depozitarea definitivă în condiții de siguranță a deșeurilor de activitate joasă în UE. Cu toate acestea, în majoritatea statelor membre ale UE lipsesc soluții de gestionare pe termen lung a deșeurilor de activitate medie, a celor de activitate înaltă și a combustibilului uzat. Statele membre recurg, de asemenea, la stocarea deșeurilor radioactive, în așteptarea unor soluții revoluționare.

2.3. La sfârșitul anului 2019, inventarul total al deșeurilor radioactive în UE era estimat la 2 334 000 $m^3$. Aproximativ 66 % din aceste deșeuri fuseseră deja depozitate definitiv, iar 34 % erau încă stocate în așteptarea unei gestionări ulterioare. Combustibilul uzat este stocat în așteptarea depozitării sale definitive sau a reprocesării sale, în funcție de strategia de gestionare a deșeurilor radioactive adoptată de statul membru în cauză. Previziunile actuale privind inventarele estimate nu depășesc anul 2030 și sunt incomplete, având în vedere că unele date lipsesc, iar planurile statelor membre privind construirea de noi instalații sau prelungirea duratei de viață a celor existente nu sunt luate în considerare.

2.4. Având în vedere că diferite țări europene planifică să închidă sau să dezafecteze instalații nucleare sau să deschidă unele noi, rata anuală de generare de deșeuri va crește considerabil în următorul deceniu. Deși datele raportate Comisiei și de către aceasta indică în mod clar o creștere a generării de deșeuri în următorul deceniu și ulterior, calitatea previziunilor nu este încă suficientă pentru a identifica nevoile și a elabora planuri în mod coerent și transparent.

2.5. O serie de state membre trebuie să stocheze combustibilul uzat pentru perioade îndelungate, fie din cauză că, în prezent, nu dispun de instalații de depozitare definitivă, fie din cauză că operațiunile lor de reprocesare, care le-ar permite să recicleze materialele fisionabile și să reducă cantitatea de deșeuri de activitate înaltă, sunt insuficiente. Pentru a compensa aceste lacune, se construiesc instalații de stocare provizorie în afara clădirilor care conțin reactoarele, fie în interiorul, fie în afara limitelor centralei. Pentru a reduce cantitatea de deșeuri radioactive, ar trebui inițiată o amplă dezbatere publică privind avantajele și dezavantajele și disponibilitatea tehnologiilor tehnice de prelucrare, cum ar fi recondiționarea sau transmutarea, pentru a permite societății civile să obțină o imagine cuprinzătoare și să înțeleagă toate argumentele pro și contra. Aceasta include, de asemenea, dialogul privind noile instalații care produc deșeuri radioactive.

2.6. Directiva privind gestionarea responsabilă și în condiții de siguranță a combustibilului uzat și a deșeurilor radioactive urmărește să garanteze gestionarea responsabilă și în condiții de siguranță a combustibilului uzat și a deșeurilor radioactive pentru a „evita impunerea de sarcini inutile generațiilor următoare”. În acest scop, statele membre trebuie să instituie un cadru național legislativ, de reglementare și organizațional – care include adoptarea unui program național de gestionare a acestor materiale – menit să asigure sănătatea, siguranța și securitatea persoanelor și protecția mediului. Angajamentele internaționale, sub auspiciile AIEA, prevăd obligația de a se asigura că toate deșeurile radioactive sunt gestionate în condiții de siguranță pentru generațiile viitoare.

2.7. În conformitate cu articolul 10 alineatul (2) din Directiva privind deșeurile radioactive, statele membre trebuie să se asigure că publicului i se oferă ocaziile necesare de a participa efectiv la procesul decizional privind gestionarea combustibilului uzat și a deșeurilor radioactive, în conformitate cu legislația națională și cu obligațiile internaționale. Această regulă nu este aplicată în mod uniform în unele state membre.

2.8. Nu toate țările se află în același stadiu în ceea ce privește gestionarea deșeurilor lor radioactive. Deși majoritatea statelor membre ale UE dispun de instalații de depozitare definitivă aproape de suprafață și la adâncime medie pentru depozitarea în condiții de siguranță a deșeurilor de activitate foarte joasă, joasă și medie, numai Finlanda, Franța și Suedia au selectat situri pentru depozitarea definitivă geologică la adâncime a combustibilului uzat și a deșeurilor de activitate înaltă. Primul depozit geologic de adâncime ar urma să fie operațional în Finlanda până în 2025, urmat apoi, probabil începând cu 2035 – de cele din Franța și Suedia, iar apoi, din 2050 încolo, de Germania și Belgia. Alte state membre au semnalat că au nevoie de perioade și mai lungi pentru a pune în funcțiune depozite geologice de adâncime. De exemplu, Spania începând din 2060, Cehia și Slovacia din 2065, Țările de Jos abia din 2130 ([4]).

([3]) AIEA (2022), *Status and trends in spent fuel and radioactive waste management* [„Situația și tendințele în materie de gestionare a combustibilului uzat și a deșeurilor radioactive”], AIEA Nuclear Energy Series Nr. NW-T-1.14.

([4]) COM(2024) 197 final.

2.9. În majoritatea țărilor, dezvoltarea unor soluții de gestionare pe termen lung pentru deșeurile radioactive de activitate medie și înaltă a înregistrat întârzieri considerabile, în principal din cauza lipsei de acțiune politică și a opoziției societății. Aceste întârzieri generează preocupări în rândul societății civile în ceea ce privește securitatea și capacitatea de stocare a deșeurilor radioactive existente și a celor care vor fi produse în viitor.

2.10. Statele membre trebuie să prezinte, în rapoartele lor naționale, evaluarea punerii în aplicare a Directivei privind deșeurile radioactive. În ultimul său raport privind progresele înregistrate ([5]), Comisia consideră că deșeurile radioactive și combustibilul uzat au fost gestionate în condiții de siguranță în UE. Raportul privind progresele înregistrate afirmă, de asemenea, că programele naționale în vigoare în întreaga UE sunt, în general, instituite într-un mod transparent și participativ. Cu toate acestea, se observă, de asemenea, că „mai multe state membre nu au stabilit încă politici naționale pentru gestionarea pe termen lung a deșeurilor lor radioactive, în special a deșeurilor cu un nivel mediu și ridicat de activitate. În plus, obiectivele stabilite în unele programe naționale nu sunt suficient de ambițioase și prevăd perioade lungi de punere în aplicare care ar putea exercita presiuni asupra generațiilor viitoare". Principalele aspecte care trebuie abordate sunt controlul și finanțarea programelor. Comisia este de părere că statele membre ar trebui să accelereze revizuirile și actualizările programelor lor naționale, ținând seama de rezultatele autoevaluărilor și ale evaluărilor *inter pares* internaționale.

2.11. UE și cele 27 de state membre ale sale sunt părți la Convenția de la Aarhus privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu. Acest acord internațional privind democrația în domeniul mediului garantează publicului trei drepturi esențiale în ceea ce privește aspectele legate de mediu. La nivelul UE, Directiva privind accesul publicului la informațiile despre mediu (2003/4/CE) ([6]) și Directiva privind participarea publicului (2003/35/CE) ([7]) includ dispoziții privind accesul la justiție. Dispozițiile Convenției de la Aarhus și ale directivelor UE se aplică integral activităților nucleare, inclusiv gestionării deșeurilor radioactive. În timpul procesului de implantare a instalațiilor de depozitare definitivă, s-a înregistrat o tendință de implicare a publicului.

2.12. Statele membre utilizează sisteme diferite de clasificare a deșeurilor radioactive în funcție de condițiile specifice fiecărei țări, fără a urma exact recomandarea Comisiei, respectând în același timp Directiva 2011/70/Euratom a Consiliului de instituire a unui cadru comunitar pentru gestionarea responsabilă și în condiții de siguranță a combustibilului uzat și a deșeurilor radioactive. Aceste diferențe ar putea genera provocări în materie de comunicare în ceea ce privește tratarea sau eliminarea în mod diferit a deșeurilor similare în diferite state membre sau în ceea ce privește cooperarea transfrontalieră între statele membre ([8]).

## 3. **Observații generale**

3.1. CESE subliniază importanța, pentru societate, a contribuțiilor diverse pe care știința și tehnologia nucleare le aduc în sectoare importante (cum ar fi medicina, cercetarea, agricultura, industria), și rolul decisiv pe care acestea îl joacă în autonomia strategică a UE, în poziția sa de lider în sectorul industrial, în cercetare, în educație și în crearea de locuri de muncă. Deși deșeurile radioactive și combustibilul uzat nu reprezintă decât o mică parte din totalul deșeurilor periculoase, este necesară o abordare integrată a gestionării lor pentru a proteja sănătatea umană și mediul.

3.2. Este esențial să se garanteze cele mai înalte niveluri de securitate nucleară și de radioprotecție la dezmembrarea centralelor nucleare, în conformitate cu directivele UE menționate anterior. CESE subliniază necesitatea respectării cadrului juridic care stabilește cele mai înalte standarde de securitate pentru lucrătorii implicați în gestionarea deșeurilor radioactive. Securitatea lucrătorilor, a persoanelor și a mediului reprezintă o chestiune prioritară și, în numeroase țări, autoritatea de reglementare servește drept sursă integrală de informații și expertiză cu privire la siguranța proiectului de gestionare a deșeurilor radioactive dezvoltat de organizația însărcinată cu punerea sa în aplicare. CESE sprijină activitățile Grupului European la Nivel Înalt privind Securitatea Nucleară și Managementul Deșeurilor Radioactive, menite să îmbunătățească modalitățile de asigurare a transparenței în materie de securitate nucleară în statele membre.

([5]) COM(2024) 197 final.

([6]) Directiva 2003/4/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 ianuarie 2003 privind accesul publicului la informațiile despre mediu și de abrogare a Directivei 90/313/CEE a Consiliulu (JO L 41, 14.2.2003, p. 26).

([7]) Directiva 2003/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 mai 2003 de instituire a participării publicului la elaborarea anumitor planuri și programe privind mediul și de modificare a directivelor 85/337/CEE și 96/61/CE ale Consiliului în ceea ce privește participarea publicului și accesul la justiție (JO L 156, 25.6.2003, p. 17).

([8]) IDOM Consulting și BGE TECHNOLOGY (2022), *Study on radioactive waste classification schemes in the European Union* [Studiu privind sistemele de clasificare a deșeurilor radioactive în Uniunea Europeană], raport final, ENER/2021/NUCL/SI2.853676.

3.3. CESE subliniază că există în continuare preocupări cu privire la lipsa, în majoritatea țărilor, a unor pași clar definiți în vederea depozitării definitive a combustibilului uzat și/sau a deșeurilor de activitate înaltă și cu privire la calendarul punerii în funcțiune a depozitelor, prevăzută pentru anii 2050 până în 2070 în majoritatea țărilor, iar în unele chiar mai târziu. Continuarea stocării deșeurilor de activitate înaltă timp de mai mult de un secol va genera o creștere a riscurilor și costurilor și va reprezenta o povară pentru generațiile viitoare. CESE încurajează ferm statele membre să identifice și să pună în aplicare soluții de eliminare definitivă sau să participe la soluții comune, căutând întotdeauna posibilități de reciclare. Pentru a nu lăsa această povară generațiilor viitoare și a asuma responsabilitatea situației, este necesar să se lanseze un dialog amplu și să se ia în considerare diferite perspective în cadrul proiectului de gestionare a deșeurilor radioactive.

3.4. Având în vedere previziunile în materie de creștere a volumului de deșeuri, CESE recomandă statelor membre să investească în cercetare și dezvoltare pentru a recicla cât mai mult cu putință materialele. Potrivit AIEA, până la 96 % din combustibilul uzat poate fi reciclat, fiind, astfel, nevoie de mai puțin uraniu natural pentru exploatarea centralelor nucleare ([9]).

3.5. Este esențial să se garanteze o comunicare transparentă și reciprocă, între toți actorii, cu privire la gestionarea deșeurilor radioactive, astfel încât să se consolideze încrederea și să se sprijine un proces decizional în mai mare cunoștință de cauză. CESE solicită crearea condițiilor necesare, în toate statele membre, pentru un dialog îmbunătățit și eficace între reprezentanții societății civile și actorii publici și privați tradiționali implicați în gestionarea deșeurilor radioactive. De asemenea, solicită o mai mare transparență din partea tuturor actorilor implicați, ceea ce implică cunoașterea sursei de finanțare a entităților implicate în consultare și în structura de gestionare. Organizațiile societății civile implicate în gestionarea deșeurilor radioactive nu ar trebui să fie finanțate direct de entitatea poluantă responsabilă de gestionarea acestor deșeuri, ci de un fond fiduciar independent sau prin intermediul unei alte entități care să garanteze obiectivitatea.

3.6. Luarea deciziilor privind combustibilul uzat și gestionarea deșeurilor radioactive trebuie să aibă la bază un proces participativ care să ia în considerare opiniile în cunoștință de cauză ale societății civile, în urma unor deliberări aprofundate. Instaurarea unui dialog transparent cu comunitățile locale, organizațiile societății civile și mass-media încă dintr-un stadiu precoce al procesului decizional rămâne extrem de importantă pentru consolidarea încrederii în instituțiile responsabile cu gestionarea deșeurilor radioactive și în procesul decizional. Dialogul transparent ajută la eliminarea îndoielilor, la abordarea preocupărilor și, de asemenea, la furnizarea de informații cu privire la impactul socioeconomic și asupra ocupării forței de muncă legat de proiectul de construcție a depozitelor de deșeuri radioactive.

3.7. Principiul „poluatorul plătește” creează, pentru producătorii de combustibil uzat și de deșeuri radioactive, obligația juridică de a suporta costurile gestionării deșeurilor radioactive. Cu toate acestea, informațiile limitate furnizate cu privire la finanțarea disponibilă pentru realizarea programelor naționale ridică semne de întrebare cu privire la punerea în aplicare, în timp util, a activităților de gestionare a deșeurilor radioactive și a combustibilului uzat. În procesul de dezvoltare și instalare a noilor tehnologii, cum ar fi reactoarele modulare avansate și reactoarele modulare mici, ar trebui să se cunoască, într-o etapă timpurie, modalitățile de gestionare a deșeurilor și aspectele financiare legate atât de exploatarea reactoarelor pe parcursul duratei lor de viață, cât și de dezafectare.

3.8. În majoritatea statelor membre ale UE, practicile actuale de participare la gestionarea deșeurilor radioactive includ comisii de informare locale, comitete de securitate nucleară locale, asociații guvernamentale locale și parteneriate comunitare, al căror rol este de a colecta informații cu privire la un proiect, de a organiza discuții mai ample cu publicul și de a monitoriza și supraveghea diverse aspecte ale instalației în cauză, cum ar fi transportul și depozitarea. CESE recomandă statelor membre să raporteze cu privire la practicile efective în materie de participare a publicului la procesul decizional privind gestionarea deșeurilor radioactive, precum și cu privire la asigurarea transparenței.

3.9. Necesarul de personal calificat pentru gestionarea și depozitarea în condiții de siguranță și eficiență a deșeurilor radioactive în Europa va crește în următorii ani. Dezvoltarea și menținerea expertizei și a competențelor în domeniul gestionării deșeurilor radioactive, precum și educarea și formarea personalului în acest sector rămân o provocare în numeroase țări. Este esențial să se sprijine în continuare educația și formarea profesioniștilor și a oamenilor de știință în domeniul gestionării deșeurilor radioactive și să se sublinieze că este important ca această gestionare să fie văzută ca o provocare „sociotehnică” și, ca atare, să se propună „abordări sociotehnice” în ceea ce privește deșeurile radioactive. În plus, ar trebui dezvoltate și utilizate instrumente inovatoare, cum ar fi roboții controlați de software, pentru a îndeplini diverse sarcini de gestionare a deșeurilor radioactive, cu scopul de a îmbunătăți sănătatea și securitatea și de a-i proteja pe lucrători.

([9]) AIEA (2019), *Management of Spent Fuel from Nuclear Power Reactors – Learning from the Past, Enabling the Future* [„Gestionarea combustibilului uzat de la reactoarele nucleare – Desprinderea de învățăminte din trecut pentru a pregăti mai bine viitorul”], IAEA Bulletin, Viena.

3.10. În conformitate cu obligațiile prevăzute la articolul 3 alineatele (2), (3) și (4) din Convenția de la Aarhus, CESE propune să se pună la dispoziție fonduri pentru a consolida implicarea societății civile în gestionarea deșeurilor radioactive, inclusiv în viitoarele activități de cercetare și formare. Integrarea punctelor de vedere ale societății poate nu numai să stimuleze inovarea în ceea ce privește securitatea gestionării deșeurilor radioactive, gestionarea cunoștințelor, monitorizarea, proiectarea și punerea în aplicare a tehnologiilor nucleare, care reprezintă o parte necesară a procesului științific și de inginerie, ci și să garanteze o tranziție justă și echitabilă din punct de vedere social către neutralitatea climatică.

3.11. CESE solicită Comisiei Europene să monitorizeze în mod sistematic măsura în care statele membre pun în aplicare, în practică, dialogul și interacțiunea dintre nivelurile de guvernare național și regional și nivelul local, precum și cu organizațiile societății civile, inclusiv comunitățile locale. O astfel de monitorizare ar putea conduce la o evaluare, acolo unde este necesar, pentru a clarifica rolul participării publicului în diferitele etape ale procesului decizional politic și pentru a promova o mai bună coordonare între nivelurile național, regional și local, în special în ceea ce privește chestiunile legate de implantare, în care interesele locale au, în mod evident, o importanță semnificativă.

3.12. Dezvoltarea unor soluții comune, cum ar fi depozitele multinaționale pentru gestionarea deșeurilor radioactive, ar putea prezenta interes pentru unele state membre ale UE, în special pentru țările cu inventare de dimensiuni mici sau medii ale deșeurilor. Cu toate acestea, fezabilitatea acestor soluții depinde de numeroase aspecte diferite, printre care se numără considerațiile care privesc societatea civilă.

## 4. **Observații specifice**

4.1. CESE sprijină eforturile coordonate de cercetare în domeniile tehnic și științific, de exemplu prin intermediul EURAD și al activității IGDTP menite să sprijine implementarea în timp util a depozitării geologice la adâncime și în condiții de siguranță a deșeurilor radioactive în Europa și promovarea înțelegerii reciproce între statele membre. Lipsa unei implicări semnificative a societății civile în acest efort de cercetare confirmă tendința responsabililor cu punerea în aplicare, a autorităților de reglementare și a profesioniștilor din domeniul științei și al tehnologiei de a desfășura acțiuni în scopul gestionării deșeurilor radioactive fără a lua în considerare părțile interesate în cauză din cadrul societății, cum ar fi acei cetățeni din potențialele comunități-gazdă ale infrastructurilor care dețin cunoștințe relevante și doresc să participe la dezbaterea tehnică. Este esențial ca părțile interesate din comunitățile locale afectate de instalațiile de depozitare definitivă și de stocare să contribuie activ la activitățile din acest domeniu, prin procese și structuri participative, pentru a crea un sentiment de responsabilitate comună în acest sens.

4.2. CESE solicită aplicarea unor indicatori-cheie de performanță adecvați pentru a monitoriza progresele înregistrate în punerea în aplicare a Directivei privind deșeurile radioactive, în special în următorul ciclu de raportare. Indicatorii-cheie de performanță sunt nu doar esențiali pentru stabilirea de rapoarte destinate Comisiei Europene o dată la 3 ani, ci reprezintă și un mecanism util pentru garantarea transparenței față de public.

Bruxelles, 23 octombrie 2024.

*Președintele*
*Comitetului Economic și Social European*
Oliver RÖPKE